

NATURALHISTORIA

FÖR

UNGDOM,

af

C. PH. FUNKE och G. H. C. LIPPOLD,

efter 10:de originaluplagan
på svenska utgifven och bearbetad.

Med 142 colorerade figurer.

NORRKÖPING, Östlund & Berling, 1842.
På P. A. Hultbergs förlag.

nor, att de icke må rulla bort o. dyl. — Vid de besvärligaste göromål uppmuntrar man dem genom musik, genom löften om läckerheter och genom en välluktande blomsterqvast. Af den sednare indraga de vällukten i näsan och sticka den sedan i munnen och upäta den. Men de blifva onda, om man undanhåller dem den lofvade gåfvan, och man har då all orsak att frukta deras raseri. — Så har Skaparens vishet med den plumpaste kropps massa förenat en beundransvärd själskraft! Elephantens kött ätes i Indien och Afrika, och huden tjänar till sköldar, men den dyrbaraste delen äro de stora huggtänderna, hvilka, utgörande det så kallade elfenbenet, i Europa dyrt betalas och till allehanda saker förarbetas. I Siberien finnas fossila elephant-skelett i så stor mängd, att man derifrån får nästan likaså mycket elfenben som ifrån Afrika.

Noshörningen (*Rhinoceros*).

Noshörningen, hvilken har sitt namn af horn, som sitta frampå dess nos, är ett eget slägte, tillhörande de mångklöfvade däggande djuren, hvaraf 4 arter äro kända och en ännu är obestämd. En af dessa arter heter den Asiatiska eller enhornade (*R. unicornis*, Tab. II. fig. 7), en annan den Afrikanska eller tvåhornade (*R. bicornis*). Den förra har ett enkelt, svart, glatt, stundom 3 eller $3\frac{1}{2}$ fot långt horn, en naken, sträf, knölig, tjock hud, hvilken på halsen, ifrån skuldrorna ner till frambenen och baktill på ryggen åt låren till lägger sig i stora veck. Den Afrikanska har tvenne horn på nosen, af hvilka det främre är något längre än det bakre, och hvilka stå ungefär en tum ifrån hvarandra. Så väl honan som hannen bär dessa vapen. De bestå af en hornaktig, ganska fast massa, sitta icke fast på hufvudskålen utan endast genom ett brosk på huden och kunna derföre efter behag röras. Forster jämförde i Haag båda noshörningarnas hufvudskålar och fann, att framtänderna aldeles fattas på den Afrikanska, hvaremot den Asiatiska åter har dem. Den Afrikanska noshörningens hud är glatt och utan hudveck, ungefär som elephantens. Hos båda är den askgrå och nästan aldeles utan hår. Hela djuret är ganska plump och oskickligt samt i storlek sig icke alltid lika. Många äro 11 till 12 fot långa och 7 fot höga.

Den enhornade noshörningen lefver i Ostindien ända bort till China. Den på Java är från denne åtskild. I Afrika finnes utom den ofvannämnda ännu en annan art. Den tvåhornade är utbredd nästan öfver hela Afrika. Alla äro de till sitt lefnads-sätt lika. De ströfva ensamna omkring i täta skogar och uppehålla sig gerna i grannskapet af moras, i hvilka de pläga vältra sig. De äro dumma, temligen tröga djur, hvilka, om de icke retas, icke gerna göra människor något ondt, men retade eller

förföljda ursinnigt och blindt gå på henne löst. De löpa då hastigt, rifva under loppet med nedsänkt panna upp jorden, under det de slå bakut med benen och stänka urinen ifrån sig. De dels sönderslita sin fiende med hornet, dels förtrampa de den med fötterna. Utom lukten och hörseln äro noshörningens sinnesorganer slöa. Den ligger om dagen mestedels stilla i ett kärr eller skogssnår och går om aftnarna ut att hämta sin föda, hvilken utgöres af allehanda rötter, saftrika växter och grenar. Om dess fortplantning vet man föga. Många Afrikaner äta dess kött, hvilket har likhet med svinkött, och använda dess fett i stället för smör. Af dess tjocka hud göras sköldar, pansar, spatserkäppar, piskor o. s. v. och hornen tjena till bågare. I det gamla Rom såg man flere gånger noshörningen bland de djur, som ditsändes till kämpaspelen. Derpå förlupo många århundraden, innan ett sådant djur kom till Europa, nemligen till år 1513, då ett sådant kom från Ostindien, och sedermera hafva flere dylika kommit. År 1819 visades en noshörning i Berlin. Den tycktes vara 10 år gammal, men fullkomligt fullvuxen; endast på hornet såg man dess ungdom. Den pansarlika, tjocka, slappa, här och der djupa veck bildande huden var utan hår. Med en bredvid den stående elephant kom noshörningen ganska väl öfverens, så att berättelsen om dessa båda djurs fiendskap troligen är en fabel.

Flodhästen (*Hippopotamus amphibius*).

Tab. II. fig. 8.

Flodhästen eller Sjökon tillhör ett släkte af de mångklöfvade däggande djuren, af hvilket det blott gifves en art. Den är ännu längre, tjockare och klumpigare än noshörningen, af samma längd som elephanten men mycket lägre och är näst den det största landtdjur; fullväxt väger den åtminstone 3000 \mathcal{P} . Hufvudet har mesta likheten med ett oxhufvud; nosen är ganska bred och gapet ofantligt vidt. De båda betarna i nedre käken äro så långa, att de stå långt fram ur gapet, och så hårda, att de gifva eld emot stål. De öfverträffa till och med elfenbenet i månet hänseende. Stundom väger en sådan tand 6 \mathcal{P} . Djurets hud är så tjock och tung, att en kamel deraf har full börda. Den har endast ett hår här och der, är torr grå men när djuret kommer ur vattnet blåsvart.

Endast Afrika är flodhästens fädernesland; här lefver den i alla stora strömmar. Den är en verklig amphibie, ty den simmar icke blott förträffligt och dyker skickligt, utan går äfven på sjöbottnen under vattnet; likväl måste den ofta sätta upp nosen öfver ytan för att hämta luft. Den uppehåller sig endast i sött vatten; men hålles icke för beständigt i vattnet, utan mera

Tab. 2.

1. Kamelen = *Camelus bactrianus*
2. Gazellen = *Antilope dorcas*
3. Giraffen = *Camelopardalis giraffa*
4. Rehnen = *Cervus tarandus*
5. Hjört Svinet = *Sus babirussa*
6. Elefanten = *Elephas*
7. Noshörningen = *Rhinoceros unicornis*
8. Flodhästen = *Hippopotamus amphibius*
9. Skjälén, spräckliga = *Phoca vitulina*
10. Näbbdjuret = *Ornithorynchus paradoxus*
11. Narhvalen = *Monodon monoceros*
12. Grönlands Hvalen = *Balæna mysticetus*
13. Delfinen = *Delphinus delphis*

